

Syventävä esittely. Korkea Rannikko

Kuvat: Dragos Alexandrescu, Patricia Rodas, jollei muuta mainita.

Nro	Kuva	Kuvateksti	Kertojan käsikirjoitus, sisältö
1		<p>Maailmanperintö yhteistyössä 63°N</p> <p>Korkea Rannikko/ Merenkurkun saaristo</p> <p>Korkea Rannikko</p>	<p>Omat alkusanat riippuen yleisöstä.</p>
2		<p>Korkea Rannikko – valtiorajat ylittävä maailmanperintö</p>	<p>Korkea Rannikko hyväksyttiin maankohoamisilmion ja ainutlaatuisen luontonsa ansiosta YK:n UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 2000.</p> <p>Kuva: Kälaviken, Korkea Rannikko.</p>
3		<p>Ainutlaatuiset arvomme – vastuumme</p> <p>Grand Canyon Galapagossaaret Pääsiäissaari Suomenlinna Falunin kuparikaivos Auschwitz-Birkenau Kiinanmuuri Egyptin pyramidit Korkea Rannikko/ Merenkurkun saaristo Vapaudenpatsas Versailles Petra Stonehenge Länsi-Norjan vuonomaisemat Illulissat jäävuono jne.</p>	<p>Maailmanperintö kertoo ainutlaatuisella tavalla maailman ja ihmiskunnan historiasta. Vuonna 2010 koko maailmassa oli lähes 900 maailmanperintökohdetta, joista 21 ylittää usean eri valtion rajat. Maailmanperintökohde voi olla kulttuuriperintökohde, luonnonperintökohde tai niiden yhdistelmä. Korkea Rannikko/Merenkurkun saaristo on luonnonperintökohde ja kuuluu hyvään seuraan muun muassa Yhdysvaltojen Grand Canyonin ja Ecuadorin Galápagossaarten kanssa! Luonnonperintökohteeksi hyväksyminen vaatii maailmanperinnön suojelemista, hoitamista ja esittelyä.</p> <p>Korkealla Rannikolla / Merenkurkun saaristossa pääsee näkemään yhä jatkuvan</p>

			<p>maankohoamisen vaikutukset ja miten mannerjätikkö on muokannut luontoa ja luonut erikoisia geologisia muodostumia. Mannerjätikön jälkiä ja maankohoamista pystyy tarkastelemaan maailman parhaiten juuri Korkealla Rannikolla / Merenkurkun saaristossa</p> <p>Maailmanperinnöt kuuluvat kaikille. Ne ovat korvaamattomia hyvinvoinnin, tiedon ja innoituksen lähteitä.</p> <p>Korkean Rannikon/Merenkurkun saariston ainutlaatuinen arvo liittyy geologisiin muodostumiin, kuten kalottivuoriin ja De Geer-moreeneihin.</p> <p>UNESCO:n maailmanperintösopimus: Sopimus sitoo jäsenmaat hoitamaan ja suojelemaan maailmanperinnön ainutlaatuisia arvoja tuleville sukupolville. Korkean Rannikon/Merenkurkun saariston hallinnon koordinoinnista vastaavat Ruotsissa Västernorrlandin lääninhallitus ja Suomessa Metsähallitus.</p>
4			<p>Korkea Rannikko on sisällytetty Korkean Rannikon/Merenkurkun saariston raja-alueelliseen maailmanperintöön vuodesta 2006.</p> <p>KORKEA RANNIKKO 20 kilometriä leveä, 80 kilometrä pitkä</p> <p>Pinta-ala: 142 500 ha, josta 56 % vettä. Henkeäsalpaavat maisemat jyrkkine vuorineen ja kapeine merenlahtineen. Maailman korkeimmalla sijaitseva rantaviiva 286 metriä merenpinnan yläpuolella Skuleberget-vuorella. Kunnat: Kramfors, Örnsköldsvik.</p>

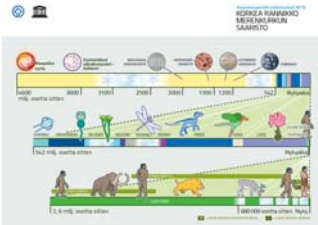
			<p>MERENKURKUN SAARISTO 70 kilometriä leveä, 60 kilometriä pitkä</p> <p>Pinta-ala: 194 400 ha, josta 85 % merta.</p> <p>Matala ja kivinen saaristomaisema, jossa on tuhansia saaria, kareja ja luotoja. Korkein kohta sijaitsee ainoastaan 20 metriä merenpinnan yläpuolella. Uutta maata nousee merestä joka vuosi noin 150 jalkapallokentän verran.</p> <p>Kunnat: Korsnäs, Maalahti, Vaasa, Mustasaari ja Vöyri.</p>
5		<p>Korkea Rannikko</p>	<p>Korkea Rannikko sijaitsee Selkämeressä osana Itämeren – maailman ainoa murtovesimerta. Aluetta on kutsuttu Korkeaksi Rannikoksi aina 1970-luvulta lähtien, ja se sijaitsee 100 kilometriä pitkällä rannikolla pohjoisen Skagsuddenista etelän Korkea Rannikko -siltaan asti Västernorrlandin läänissä.</p> <p>Korkean Rannikon erityislaatuisen topografian ansiosta pienelläkin alueella voi nähdä erilaisia merialueita, kuten matalia merenlahtia, avoimia merenselkiä ja alueelle huikaita vedensyvyyskuja – enimmillään 293 metriä.</p>
6		<p>Paksun ja painavan jään alla</p>	<p>Ruotsi oli noin 22 000 vuotta sitten mannerjäätikön peitossa. Jää oli paksuimmillaan juuri Korkea Rannikon kohdalla – sen paksuus oli peräti 3 km! Raskas jää painoi maankuorta noin 800 metriä alaspäin. Tätä kylmää mannerjäätikkoa kutsutaan Veikseliksi. Jää alkoi sulaa ilmaston sittemmin lämmettyä.</p>

<p>7</p>		<p>Maa kohoaa – 8 mm vuodessa</p>	<p>Maankuori ryhtyi kohoamaan alkuperäiseen korkeuteensa jäiden sulamisen alettua. Tämä on selitys sille, että Veiksel-jääkauden koettua huippunsa maa kohosi lähes 800 metriä.</p> <p>Maankohoaminen on ollut korkeimmillaan niillä alueilla, joita jää eniten painoi alaspäin. Korkea Rannikko on se paikka koko maailmassa, jossa maankohoaminen merenpinnan yläpuolella on ollut suurinta.</p> <p>Maankohoaminen oli alkuun hyvin vauhdikasta, mutta nyt se on vain noin 8 millimetriä vuodessa.</p> <p>Kuva: Trysunda, Skrubban, Korkea Rannikko.</p>
<p>8</p>		<p>10 500 vuoden takaa nykyaikaan</p>	<p>A. Jäätikön reuna oli n. 10 500 vuotta sitten Korkean Rannikon kohdalla. Korkeat kohdat, kuten saaret ja karikot, pilkistivät jo ylös merestä. Maa oli jo tähän mennessä, jään sulamisen alettua, noussut noin 500 metriä. Maankohoamisvauhti oli nopeimmillaan noin 10 cm/vuodessa eli 10 metriä sadassa vuodessa, mutta hidastui nopeasti.</p> <p>B. 7 000 vuotta sitten mannerjäätikkö oli ollut jo kauan poissa ja maa oli ehtinyt nousta noin 200 metriä. Osa saarista on kasvanut kiinni toisiinsa ja yhdistynyt mannermaahan, kun taas uusia saaria on koko ajan noussut merestä muokaten samalla saaristomaisemaa.</p> <p>C. Nykypäivänä maa on kohonnut vielä 100 metriä – eli yhteensä 800 metriä jääkauden jälkeen. Saaristomaisema on kasvanut yhteen kumpuilevan luonnon kanssa, ja yhdessä ne muodostavat jyrkkien vuorten välisiä kapeita</p>

			<p>laaksoväyliä, syviä merenselkiä ja korkeita saaria. Laaksoväylät olivat ennen merenlahtia, jotka maankohoaminen nosti ylös. Niissä oleva sedimentti on hyvää viljelysmaata.</p> <p>Maankohoaminen jatkuu tulevaisuudessakin, jolloin maisema muuttuu radikaalisti ja Suomen ja Ruotsin väliin nousee kiinteä maakaistale Merenkurkun pohjoisosassa. Korkean Rannikon rantaviiva ei ole paljon muuttunut rannikon merensyvyyden vuoksi. Monet saaret ovat kuitenkin kasvaneet yhteen mannermaan kanssa ja lahdet kuroutuneet irti merestä ja muuttuneet sisäjärviksi. Monet nykypäivän järvistä ovat pienentyneet sedimenttikerrostumien ja umpeen kasvamisen takia.</p> <p>Teoriat tästä vaihtelevat aivan kuten tutkimustulokset uudesta jääkaudesta. Johtavien tutkijoiden mielestä seuraava jääkausi on vasta 50 000 vuoden päästä.</p>
9		<p>Korkein rantaviiva</p>	<p>Maankohoaminen ei ole Korkean Rannikon ainoa erityispiirre. Eräs toinen alueen erikoisuuksista on korkeimman rantaviivan sijaitseminen lähellä nykyistä meren rantaviivaa. Paikoin niillä on vain kaksi kilometriä välimatkaa. 286 metriä nykyisen rantaviivan yläpuolella olevalta korkeimmalta rantaviivalta, Skuleberget-vuorelta, näkee merelle. Korkeimmaksi rantaviivaksi kutsutaan sitä tasoa, johon meri ylsi jäiden sulamisen aikana.</p>

<p>10</p>		<p>Kalottivuori</p> <p>Skuleberget</p>	<p>Korkea Rannikko on erinomainen esimerkki siitä, kuinka geologiset voimat ovat suuresti muokanneet maata suhteellisen lyhyessä ajassa. Esimerkki tästä on kalottivuoret, joiden metsäpeitteiset huiput kertovat muinaisesta rantaviivasta.</p> <p>Kalotit koostuvat moreenista, jota meren aallot eivät ole muokanneet, sillä vuorten huiput ovat olleet merenpinnan yläpuolella mannerjäätikön sulettua. Tämän takia kalottien alin raja sijaitsee niin kutsutun korkeimman rantaviivan kohdalla 286 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolella</p> <p>Kuva: Skuleberget, 2009</p>
<p>11</p>		<p>Pirunpelto</p> <p>Högklinten</p>	<p>Rantojen maa- ja kivikerrokset joutuivat kovalle koetukselle aaltojen kanssa maankohoamisen myötä. Jyrkissä kohdissa vuori huuhtoutui täysin. Hienorakeinen materiaali kulkeutui merelle ja lajittui sedimentiksi, kun taas karkeat ja painavat kivet kulkeutuivat vain vähän matkaa tai jäivät paikoilleen. Kivet pyörivät toisiaan kohden ja hioutuivat sileiksi ja pyöreiksi, kuten nykypäivän pirunpelloilla näkee.</p> <p>Pirunpellolla on kaikkia mahdollisia kivilajeja, koska mannerjäätikö kuljetti paljon kiviä mukanaan. Eriväriset kivet ja vihreä keltakarttajäkälä tekevät pirunpellosta räikeän monivärisen.</p> <p>Vaikeakulkuisia pirunpeltoja on myös kutsuttu pirunpelloiksi. Linné kutsui niitä runokielellä Neptunuksen pelloiksi merenjumala Neptunuksen mukaan.</p> <p>Kuva: Högklinten, Korkea Rannikko, 2009</p>

12		<p>Merestä kuroutuneita lahtia</p> <p>Häggvik</p>	<p>Maankohoaminen on nostanut merenlahtia ylöspäin jäiden sulettua alueelta. Sisäjärviä on monesti muodostunut, kun yhteys mereen on katkennut kokonaan. Nämä sisäjärvet ovat joskus kehittyneet kosteikoiksi. Monista järvistä löytyy murtovesilajeja, joita tavallisesti esiintyy merissä.</p> <p>Osa on merellisiä jäänteitä aiemmilta kausilta, jolloin Itämeri oli nykyistä suolapitoisempi meri. Maankohoamisen vaikutukset heijastuvat myös merielämään ja vesistöihin!</p> <p>Kuva: Milly Lundstedt, 2010.</p>
13		<p>Hioutuneita luolia</p> <p>Räckebergskyrkan</p>	<p>Meneillään oleva maankohoaminen altistaa uusia maa-alueita meren voimille ja aaltojen tyrskeille. E erityisen alttiilla paikoilla vuorten rinteisiin on sorvautunut luolia. Tunneliluolia on esim. Ulvön pohjoisosassa, Högbondenissa ja 105 metrin korkeudessa Mjältönissä. Luolat ovat muodostuneet niinkin lyhyessä ajassa kuin n. 500 vuodessa.</p> <p>Skuleberget-vuorella sijaitsee toisenlainen luola, joka on syntynyt pakkasen ja rapautumisen avulla. Kungsgrottan-luola on kuulemma ollut ryövärien tyyssija.</p> <p>Arkeologit ovat löytäneet jälkiä todennäköisestä asutuksesta vuorella 160 metrin korkeudesta.</p> <p>Kuva: Thomas Birkö.</p>
14		<p>Miksi NIIN korkea?</p> <p>Värns</p>	<p>Korkea Rannikko on Gotlannin lisäksi itämeren ainoa kumpuileva rannikkokaistale. Maailmanperintöalueen korkeusero syntyi kauan ennen jääkausia ja</p>

			<p>maankohoamista. Tutkijat uskovat että Korkea Rannikon korkea ja kumpuileva maisema syntyi siitä kun magma liikkui maan sisuksissa ja puristui ylös ja poimutti maankuoren jyrkiksi vuoriksi. Mutta Merenkurkun saaristo jäi alavaksi. Useat jääkaudet ovat kuluttaneet niin korkea kuin matalaakin rannikkoa tämän tapahtuman jälkeen.</p> <p>On yleinen väärinkäsitys, että Korkea Rannikon korkeus johtuisi maankohoamisesta ja jäätikön vaikutuksesta. Olisi luulla, että jäätikkö on ylöspäin rakentava voima eri maalajien kerrostumiseen ja muodostumiseen, mutta asia on täysin päinvastoin. Jäätikkö kuluttaa maan ja hajottaa sitä kohti alavaa eroosiopinta = peneplania.</p> <p>Kuva: Fäberget, Korkea Rannikko, 2009.</p>
15			<p>Merenkurkun ja Korkea Rannikon kallioperässä näkyy tynkä vanhasta, kuluneesta vuorijuoosta, joka aikoinaan voinut olla yhtä korkea kuin Himalajan vuoristo. Vuorijono muodostui 1900-1750 milj. vuotta sitten kahden mannerlaatan törmätessä. Kallioperää muodostuu sekä sedimenttikivilajeista (lähinnä grauvakasta) sekä magmakiivilajeista (lähinnä erityyppisistä graniiteista). Korkean Rannikon tärkeimmät kivilajit ovat Nordingrå-graniitti, diabaasi, gabro, anortosiitti. Alueella on myös jonkin verran hiekkakiveä. Kauimpana lännessä on emokalliota, joka koostuu graniiteista ja gneisseistä/grauvakoista.</p> <p>Jäät ovat maata kuluttava voima ja ne hiovat kallioperän peneplaaniksi, joksi Selkämeren läheistä Suomen puolta kutsutaan.</p>

<p>16</p>		<p>Nordingrån-graniitti</p>	<p>Rapakivigraniitti on tunnusomaista Korkealle Rannikolle. Rapakivi tarkoittaa rapautunutta kiveä tai sorautunutta graniittia, joka viittaa kivilajin taipumukseen rapautua soraksi.</p> <p>Korkea Rannikko koostuu ennen kaikkea tummasta gabrosta, vaaleasta anortosiitista ja punaisesta rapakivestä. Ne ovat kaikki noin 1580 miljoonaa vuotta vanhoja magmaattisia kivilajeja, jotka ovat kovia ja koostuvat jähmettyneestä magmasta. Joillain Korkean Rannikon alueilla on myös hiekkakiveä, jossa hiekka ja savi ovat kovassa paineessa muodostaneet kerrostuneen kivilajin. Hiekkakivi on pehmeää ja sitä on suojanut kova diabaasikerros – tumma harmaanmusta magmaattinen kivilaji, jota esiintyy juonina kallioperän halkeamissa. Hiekkakivi ja diabaasi kuuluvat nuorimpiin kivilajeihin – ne ovat ”vain” noin 1200-1500 miljoonaa vuotta vanhoja.</p> <p>Kuva: Norrfällsviken, Korkea Rannikko.</p>
<p>17</p>		<p>Runsas kasvillisuus</p>	<p>Korkean Rannikon kasvillisuus on rehevää ja monipuolista, ja sillä on joko kokonaan tai osittain yhteys maankohoamiseen. Eläin- ja kasvielämä on moninaista sekä maalla että vedessä. Maalajien lajittuminen ja jakautuminen, joka tapahtui maan kohotessa merestä, on ollut suurta.</p> <p>Tämän takia rajoitetulla alueella näkyy laajan mittakaavan metsätyyppejä köyhimmistä rikkaimpiin, muun muassa mäntymetsikköjä ja epätavallisia lehtipuita, kuten pähkinäpuita, lehmuksia ja jalavia.</p>

			<p>Pohjoisilta kallioilta löytyy useita eksoottisia alpiinisia lajeja.</p> <p>Monet eteläiset kasvit, kuten haisukurjenpolvi ja skogssvingel, kohtaavat pohjoisrajansa Korkean Rannikon pohjoisosissa.</p> <p>Kuva: Nordinggrå, Korkea Rannikko.</p>
18		<p>Ihminen – myöhäinen tulokas</p> <p>Ulvön</p>	<p>Ensimmäinen vuori nousi merenpinnan yläpuolelle viimeisimmän jääkauden jälkeen 10 500 vuotta sitten. Ihmiset ovat sen jälkeen tulleet alati muuttuvalle rannikolle. Meri ja sen tarjoamat kalastus- ja pyyntimahdollisuudet ovat aina houkuttelleet ihmisiä.</p> <p>Kuva: Ulvön, Korkea Rannikko. Anja Sundberg, 2009</p>
19		<p>Heidän jalanjäljillään</p> <p>Gene fornby (2010)</p>	<p>Eri aikakausien rantaviivoilta löytyy jälkiä kivikautisesta asutuksesta ja pyyntikuopista, pronssikauden rajapyykeistä ja rautakauden hautakummuista. Muinaislöydöistä on mahdollista päätellä, missä rantaviiva on sijainnut eri aikakausina. Joissain paikoissa vanhimpien ja nuorimpien jälkien välimatka on vain 2-3 kilometriä.</p> <p>Ranta-asutusten ikä on mahdollista määritellä mittaamalla niiden korkeus merenpinnasta, sillä muinaislöydöistä tiedetään, että ihmiset elivät meren antimilla. Pronssikaudella ja sitä edeltävänä aikana ihmiset yhdistivät maanviljelyn kanssa kalastuksen, metsästyksen ja hylkeenpyynnin.</p> <p>Kuvassa näkyy Genen muinaiskylä – maailmanperintöalueeseen kuuluva rekonstruoitu rautakauden asuinpaikka, jossa on muun muassa pitkätalo.</p>

<p>20</p>		<p>Heidän jalanjäljillään...</p>	<p>Monet kalastajat muuttivat silakan ja lohen perässä pohjoiseen 1500-1600-luvuilla Norlannin rannikkoa pitkin. Menestyneimmät tulivat Gävlestä ja he perustivat kalastajakylä Ångermanlandin rannikolle. Norlannin matkalleen he ottivat mukaansa perheensä ja karjaa.</p> <p>Gävlen kalastajien aiemmat asutukset olivat yksinkertaisia ja niin kutsutut keittotalot olivat yksihuoneisia asuntoja ilman sisäkattoa. Myöhemmin alueelle rakennettiin ranta-aittoja, laitureita ja venevajoja – myös sisämaan kalastajien toimesta. Tältä ajalta (1600-1700-luvuilta) on myös vanhoja kappeleita, jotka kertovat kristinuskon rantautumisesta Ruotsiin – jopa niin kauas kuin Korkean Rannikon saariin.</p> <p>Saaren eteläosista löytyy jälkiä lakkautetusta kaivoksesta, jossa on paljon kaivoskuiluja -ja käytäviä. Kaivoslouhintaa esiintyi 1600-luvun lopussa ja 1950-luvulla.</p> <p>Kuva: Murberget, Lääninmuseum Västernorrlandissa.</p>
<p>21</p>			<p>Korkean Rannikon kiehtova maisema on haastanut ja houkuttanut monia taiteilijoita. Yksi heistä oli Helmer Osslund (1866-1938). Hän herätti suurta huomiota v. 1898 tuodessaan ensimmäistä kertaa esille Norrlantia kuvaavia maalauksiaan.</p> <p>Sundvallilaissyntyinen Osslund tarjosi silloin ruotsalaisille aivan uuden aihe maailman ja rohkean, modernismia ennakoivan maalaustyylin.</p> <p>Nordingråhon kehittyi taiteilijayhdyskunta 1900-luvun puolivälistä alkaen. Heidän töissään</p>

			<p>toistuivat ja edelleen toistuvat vuoret, laaksot, syvät tummat lammet, synkät kuusimetsät ja ulkomeren aalloilla leikkivä valo.</p> <p>Per Julius, Ranskassa asuva taiteilija, jolla on kesämökki Örnköldsvikissä, on toinen tunnettu taiteilija. Hän hakee aiheensa usein Nordingrån seudulta.</p> <p>Korkea Rannikko on päässyt postimerkkiinkin. Vuosi oli 2005, ja postimerkin arvo 10 SEK!</p> <p>Korkean Rannikon dramaattinen maisema on vaikuttanut myös matkailijoihin ja kirjailijoihin. Esimerkiksi Linné kirjoitti v. 1732 rinteistä, joita ”hädin tuskin rohkeni alas ratsastaa”. Selma Lagerlöf sijoittaa v. 1907 Peukaloisen vuorenhuipulle, josta tämä katselee komeaa maisemaa. Kerstin Ekman kirjoittaa mm. Slättdalsskrevanista tarinassaan ”Rövarna i Skuleskogen” vuodelta 1988.</p>
22		<p>Koe maankohoaminen</p>	<p>Vierailuun Korkealle Rannikolle kuuluu fantastisia luontoelämyksiä. Korkeat vuoret ulottuvat mereen asti ja syvät lahdet halkovat maisemaa. Korkealla Rannikolla voi vaeltaa meri -ja saaristomaisemaa ihailien, kulkea vaikuttavan Slättdalsskrevan-solan läpi, nähdä metsähuippuisia kalottivuoria korkeimman rantaviivan yläpuolella ja kummastella pirunpeltoja eri tasoilla.</p> <p>Kalottivuoret ja pirunpellot muodostavat maailmanperintöalueen ainutlaatuisen yleismaailmallisen arvon (Outstanding Universal Values).</p>

23	 <p>Vaella maailmanperintöalueella</p>	<p>Vaella maailmanperintöalueella</p>	<p>130 kilometriä pitkä Korkea Rannikko-polku sivuuttaa muun muassa maatalousseutuja, metsiä, kalastajakyliä, karjamajoja ja hiekkarantoja.</p> <p>Tässä on joitain vierailupaikkoja – pohjoisesta etelään – joissa on helppo havaita maankohoaminen ja ihmisten jättämät vuosituhantiset jäljet.</p>
24	 <p>Skagsudde</p>	<p>Skagsudde</p>	<p>Täällä on jälkiä maankohoamisesta ja muinaisjäännöksiä löytyy poluilta, jotka kiemurtelevat talojen ja puhtaaksi huuhdottujen kallioiden välissä. Mareografi mittaa jatkuvaa maankohoamista. Nykyinen majakka, joka korvasi 1800-luvulta olevan vanhan majakan, rakennettiin vuonna 1957.</p> <p>Kuva: Lars Edman.</p>
25	 <p>Trysunda</p>	<p>Trysunda</p>	<p>Kolme saarta on muodostanut yhden suuren, kiitos maankohoamisen. Täällä on ollut kalastajakyliä 1600-luvulta asti ja rannanläheinen kylänraitti erottaa tiiviisti rakennetut keittotalot ja ranta-aitat kalaverkkojen kuivaustelineistä ja eläimille tarkoitetuista rakennuksista.</p> <p>Trysundan saarella voi kuljeskella vaaleiden pirunpeltojen ja punaisten huuhdottujen kallioiden välissä – ne todistavat jäätä ja maankohoamisesta.</p> <p>Trysunda, Skrubban ja ympäröivät pikkusaaret ovat olleet luonnonsuojelualue vuodesta 1987 lähtien.</p>

<p>26</p>	 <p>Skuleberget, luontokeskus Korkea Rannikko</p> <p>Via Ferrata</p>	<p>Skuleberget, luontokeskus Korkea Rannikko</p> <p>Via Ferrata</p>	<p>Skuleberget on tunnetuin kalottivuorista ja siitä on muodostunut Korkean Rannikon maamerkki ja symboli. Vuoren juurella on luontokeskus Naturum näyttelyineen ja matkalla huipulle sijaitsee luola. Vuorenhuipulle pääsee joko köysiradalla tai jalan. Luontokeskuksesta lähtee polkuja ja kiipeilyreittejä ylös vuorelle.</p>
<p>27</p>	 <p>Skuleskogen</p>	<p>Skuleskogen</p>	<p>Skuleskogenin luonnonpuistossa on vanhoja metsiä, mielenkiintoisia kasveja ja useita jälkiä maankohoamisesta sekä ihmisistä, jotka ovat metsästäneet ja kalastaneet alueella. Täällä on myös majesteettinen Slåttdalskrevan-sola, joka halkaisee Slåttdalsberget-vuoren kahtia.</p>
<p>28</p>	 <p>Ulvön</p>	<p>Ulvön</p>	<p>Ulvö-saarella sijaitsee hiekkasärkkiä täynnä simpukankuoria – korkealla merenpinnan yläpuolella sisämaahan päin. Tämä on selkeä jälki maan kohoamisesta. Sandvikenin kalastajakylässä on venevajoja, jotka ovat joutuneet koko ajan kauemmaksi merestä ja rannasta.</p> <p>Ulvö on todella ainutlaatuinen, sillä se on Norlannin suurin ja vanhin keskiajalla syntynyt pitkänmatkankalastajakylä. Soma kappeli vuodelta 1622 on täynnä maalauksia. Saarella on ollut asutusta 1800-luvulta lähtien. Useat kirjailija Lubbe Nordströmin aikaisista romaaneista sijoittuvat tähän ympäristöön.</p> <p>Ulvö on myös hapansilakkakeskus.</p> <p>Kuva: Lars Bygdemark.</p>

29		Höglinten	<p>Täältä löytyy ehkä maailman korkeimmalla sijaitseva pirunpelto, sillä sen rantavalli on 260 metriä merenpinnan yläpuolella. 281 metriä korkea vuori soveltuu erittäin hyvin maailmanperintöalueen näköalapaikaksi. Luoliin voi myös kurkistaa.</p> <p>Luonnonsuojelualue.</p> <p>Kuva: Ove Källström</p>
30		Norrfällsviken	<p>Norrfällsvikenissä on suuria pirunpeltoja tai muinaisrantoja ja rajapyykkeitä pronssikaudelta. Mukulakiven muodostus jatkuu vielä tänäpäivänä! Punaiset kalliot koostuvat rapakivigraniitista.</p> <p>Luonnonsuojelualue.</p>
31		Stortorget	<p>Näköalapaikalta huomaa, miten maankohoaminen on muokannut maisemaa esimerkiksi kun Trångsundet kuroutui umpeen Vågsfjärdetistä. Mannaminnen vierailupaikalla on maailmanperintöesittely ja paljon, paljon muuta...</p> <p>Kuva: John Granbo.</p>
32		Rödklitten	<p>Täällä voi nauttia Gaviksfjärdenin yli levittäytyvästä näköalasta. Huipulle johtavan polun varrella on muinaislinna, joka muistuttaa ihmisten tarvitsemasta suojasta levottomina aikoina.</p> <p>Kuva: Ove Källström</p>

33		<p>Sörleviken</p>	<p>Ringkalleberget-vuoren sivusta näkyy, kuinka meri on lajitellut maata edellisen mannerjäätikön jälkeen. Suuremmat kivet ja lohkarit ovat vuorenrinteellä, kun taas hiekka ja savi ovat laakson pohjalla. Sörleviken on kuroutumassa umpeen merestä.</p> <p>Kauimpana lahdessa näkyy irti kuroutunut merenlahti Kästaviken.</p> <p>Kuva: Metria.</p>
34		<p>Högbonden</p>	<p>Tässä merkillisessä saarella on vuodelta 1909 oleva majakka, joka nykyään toimii matkustajakotina. Täällä on pirunpeltoja, luolia, muinaisjäännöksiä ja huimaava näkymä merelle.</p> <p>Luonnonsuojelualue.</p> <p>Kuva: Johan Uebel.</p>
35		<p>Storön</p>	<p>Storön saarella on jyrkkiä kallioita ja mielenkiintoista geologiaa. Saari on muodostunut hiekkakivestä ja diabaasista, joka eteläkärjessä loppuu äkkinäiseen jyrkänteeseen. Saaren ulkosivulla näkyy suuri pirunpelto. Maankohoaminen on katkaissut vanhan sataman yhteyden mereen. Täällä on jälkiä vanhasta kalastajakylästä.</p> <p>Luonnonsuojelualue.</p> <p>Kuva: Thomas Birkö.</p>
36	 	<p>V. 2000</p> <p>Maailmanperintö Korkea Rannikko</p>	<p>Nämä ja monet muut paikat sekä alueen erikoinen maankohoamisgeologia auttoivat Korkean Rannikon pääsyn maailmanperintöluettelon luonnonperintöalueeksi vuonna 2000. Tämä suhteellinen</p>

			<p>maankohoaminen nousee jopa 286 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolelle. Ainoa vastaava maankohoamisalue koko maailmassa edellisen jääkauden jäljiltä on Kanadan Hudson Bay, jossa maa nousee 272 metriä merenpinnan yläpuolelle. Korkean Rannikon korkeimman rantaviivan ja nykyisen rantaviivan etäisyys on kumpuilevan maaston vuoksi vain muutama kilometri, kun taas vastaava etäisyys Hudson Bayssä on noin 50 kilometriä. Korkean Rannikon maankohoamisen geologiset ja biologiset vaikutukset ovat myös ilmiömäisen selviä ja keskittyneitä pienelle alueelle, kun taas Hudson Bayssä vaikutukset laajalle levinneitä ja epäselviä.</p> <p>Korkea Rannikko on merkittävin alue maan kohoamisen ja jään sulamisen aiheuttamien tärkeiden prosessien tutkimiselle ja ymmärtämiselle.</p> <p>... ja alueella on ollut ratkaiseva rooli seuraavien asioiden selitykselle:</p> <ul style="list-style-type: none"> – eri kasvillisuustyypin jakautuminen korkeimman rantaviivan ylä- ja alapuolelle – elinehdot ihmisten asutukselle – viljellyn maan ja metsämaan nykyinen jakautuminen. <p>Korkea Rannikko sijaitsee sellaisella ilmastoalueella, joka tarjoaa näiden suhteiden laajemman kirjon kuin Hudson Bay, joka sijaitsee ikiroutaisella alueella.</p> <p>Kuva: Ove Källström.</p>
36	 	<p>V. 2006 Maailmanperintö Korkea Rannikko/ Merenkurkun saaristo</p>	<p>Korkean Rannikon maailmanperintöaluetta laajennettiin Merenkurkun saaristolla vuonna 2006, kun se hyväksyttiin maailmanperintöluetteloon.</p> <p>Kuva: Olli Breilin, GTK.</p>

<p>37</p>		<p>”Korkea Rannikko on niitä harvoja paikkoja maailmassa, jossa maankohoaminen on jatkunut mannerjään sulamisen jälkeen. Isostaattinen kohoaminen näkyy luonnossa selvästi ja alueen erityispiirteinä on maankohoamisen korkeus, 286 metriä eli enemmän kuin missään muualla. Alue sopii erinomaisesti isostaattisen maankohoamisen tutkimukseen, ja se onkin ilmiönä ensimmäisenä tunnistettu täällä.”</p> <p>Unescon perustelut</p>	<p>Lopuksi sitaatti, jota käytettiin perusteluissa Korkean Rannikon hyväksymiselle maailmanperintökohteeksi.</p> <p>Kuva: Rotsidan, Korkea rannikko.</p>
<p>38</p>		<p>Maailmanperintö yhteistyössä 63°N</p> <p>Korkea Rannikko/ Merenkurkun saaristo</p>	
<p>39</p>	